

Tasa-arvoinen yhteiskunta & alueellinen eriytyminen

YHTEISTÄ YMMÄRRYSTÄ RAKENTAMASSA
TEM:n aluetutkimusseminaari 12.12.2017

Merja Kauhanen

Työ, tasa-arvo ja julkisen vallan politiikka-konsortio (WIP)

- Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama, Tasa-arvoinen yhteiskunta- ohjelman konsortio.
- Konsortion johtaja professori Matti Tuomala (TaY), varajohtaja professori Jari Vainiomäki
- Konsortio kokoaa yhteen tutkijoita kansantaloustieteestä, taloushistoriasta, valtio-opista, sosiaalipolitiikasta ja psykologiasta
- Konsortio selvittää eriarvoisuuden laajaa kirjoa ja miten politiikka sitä muovaa sekä lyhyellä tähtäimellä että koko elinkaaren aikana. Tietoa tarvitaan sekä hyvinvointijärjestelmien (koulutus, terveydenhoito, sosiaaliturva) rahoituksen että tulojen uudelleenjaon kannalta, kun samalla säilytetään kannustimet työhön ja vältetään tuloloukut.

Viisi laajaa tutkimusaluetta

- I Extensions in optimal redistribution models (prof. Jukka Pirttilä)
 - II Inequalities and well-being (prof. Sakari Heikkinen)
 - III Dynamic analysis of poverty, income inequality, labour market status and health over the life-cycle (prof. Markus Jäntti)
 - IV Change, inequality and the labour market (prof. Jari Vainiomäki)
 - V Challenges for social, active labour market and education policies (prof. Olli Kangas)
- Kotisivut: <http://www.stn-wip.fi>
 - Twitter: <https://twitter.com/WIPconsortium>

Ilpo Suoniemi: Missä määrin tuloasema periytyy?

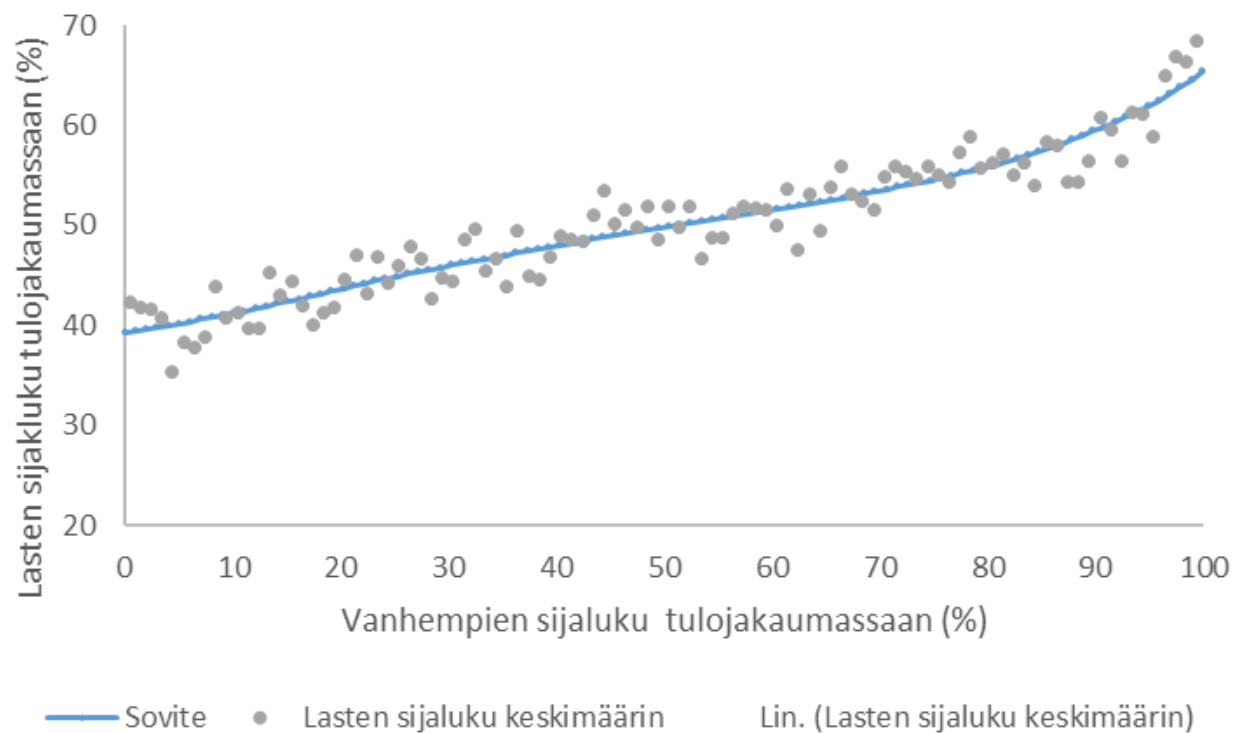
Suoniemi, I. (2017), Intergenerational mobility and equal opportunity, evidence from Finland, Palkansääjien tutkimuslaitos, Työpapereita 312

Kuinka paljon tuloasema (koulutusaste ym.) riippuvat lähtökohdista Suomessa?

- Lähtökohta: Vanhempien tuloasema, sijaluku (%-yks) vanhempien bruttotulojen (5 vuoden keskiarvo 1995-1999) jakaumassa
- Tulemat: Lasten (1980-1982 syntyneet) tulo- ja koulutusasema 2011-2012 keskiarvo

Lasten keskim. tuloaseman (%-yks.) ja vanhempien tuloaseman (%-yks.) suhde

Tuloliikkuvuus (tuloaseman muutos) Suomessa pohjoismaista tasoa

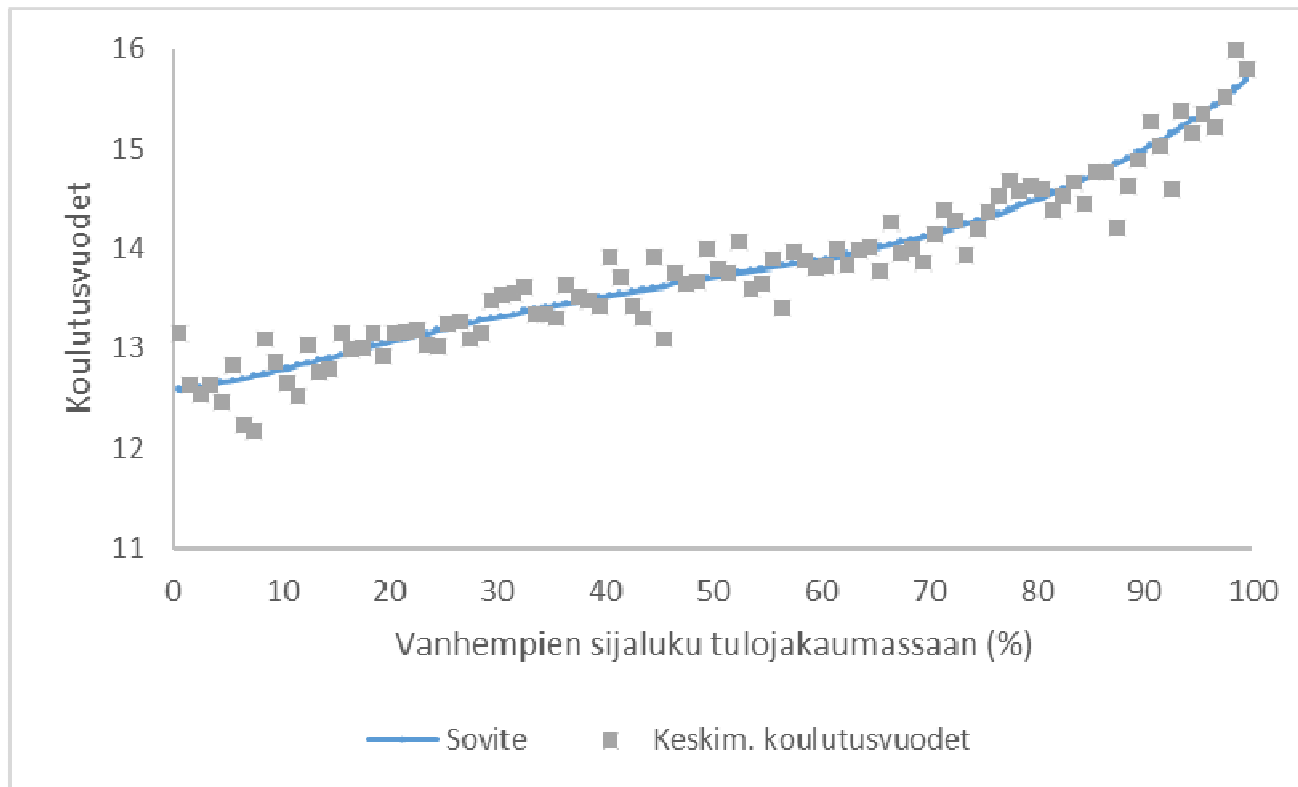
- Suomessa vanhempien tuloaseman 10 %-yks. muutos parantaa lapsen keskimääräistä asemaa 2,23 %-yks. (Tanska 1,80 %-yks).
- Väestöryhmien välillä ”ei isoja eroja” riippuvuutta mittaavassa kulmakertoimessa
- USA:ssa vastaava luku 3,41 %-yks.
- Siellä mahdollisuuksien tasa-arvo toteutuu heikosti, liikkuvuus on Amerikassa myytti.

Suomen tilanne näyttäisi hyvältä, mutta parantamisen varaa on

- Riippuvuus voimistuu lähestyttäessä tulojakauman huippua.
- "Amerikkalainen unelma" Suomessa 11,7 % alimman viidenneksen lapsista kipuaa ylimpään viidennekseen, Tanskassa 11,7 % USA:ssa 7,5 %.
- Toisaalta kokonaista 24,3 % ylimmän tulokymmenyksen lapsista pysyy siellä.
- Koulutus merkittävä välittävä tekijä.

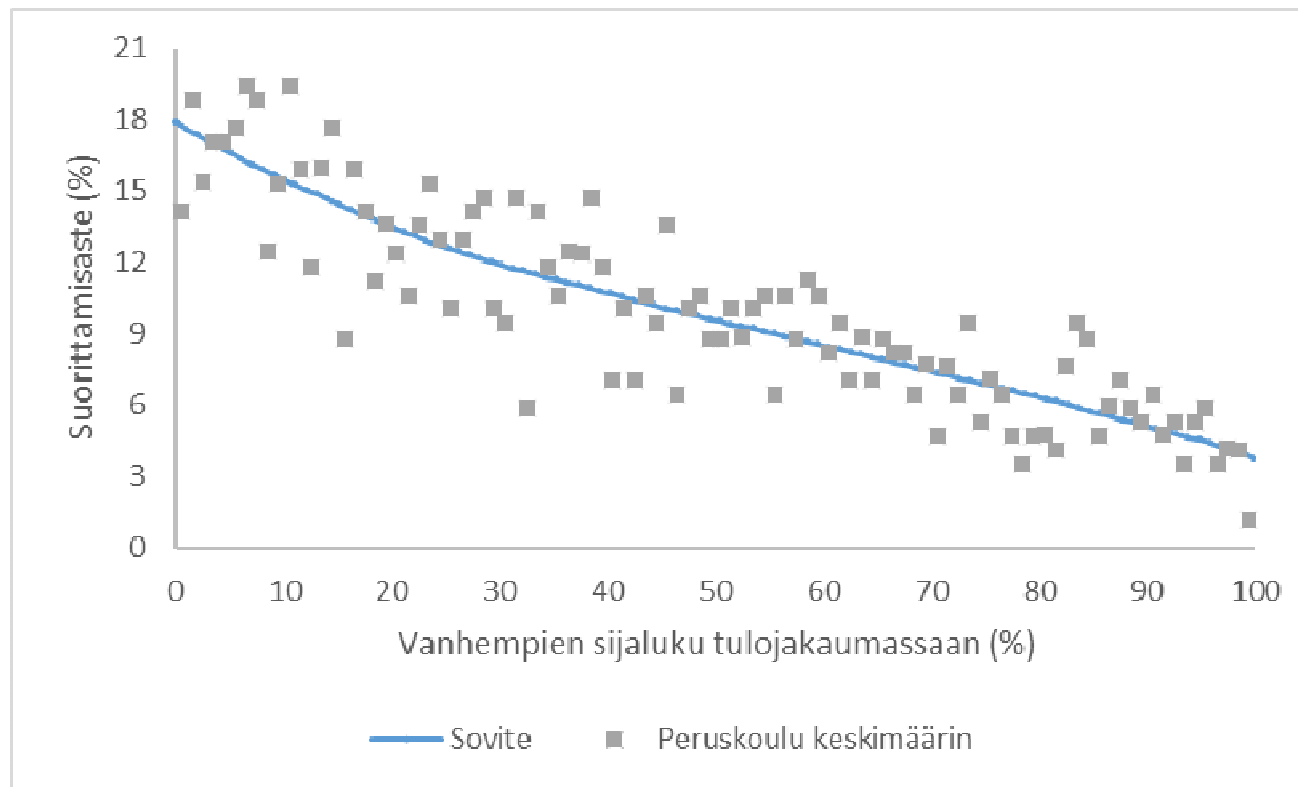
Lapsen (n. 30 v.) koulutusvuosien ja vanhempien tuloaseman välinen suhde

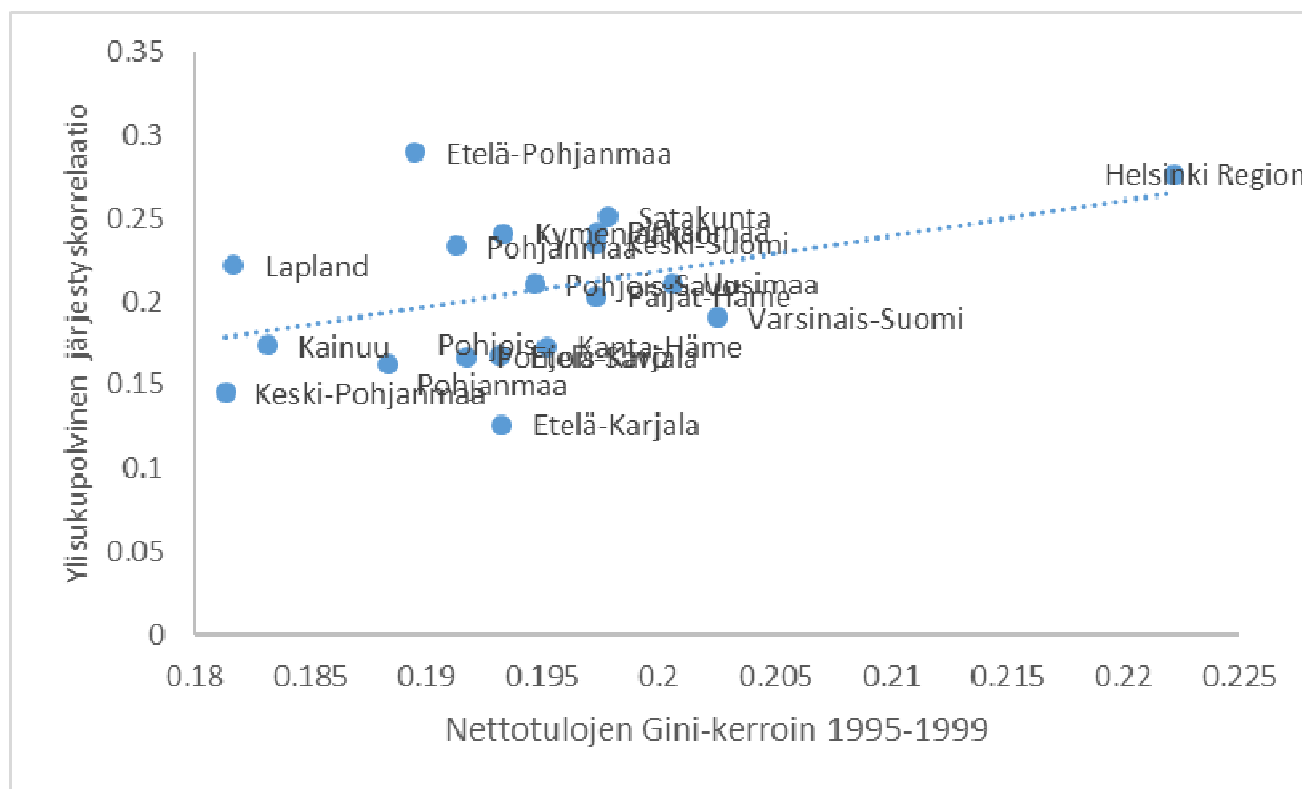

- Riippuvuus lähtökohdista voimistuu vanhempien jakauman suurituloisessa osassa
- Näin erityisesti maisterin tutkinnon osalta
- Tuloaseman muutos 0 → 100 %-yks. lisää koulutusvuosia keskimäärin 12,6 → 15,7 v.
- korrelaatio yksilötasollakin korkea, 0,264.

Korkeintaan peruskoulun (%) ja vanhempien tuloaseman välinen suhde

Liikkuvuudessa alueellisia eroja Suomen ”Kultahattu-käyrä”: Maakuntien sisäisillä tuloeroilla on negatiivinen korrelaatio ylisukupolvisen liikkuvuuden kanssa.

Lapsuuden aikainen (tulo-)asema ja sosiaalinen ympäristö vaikuttaa

- Riippuvuus muodostuu vähitellen: Perimä ja varhaislapsuus, panostus kasvatukseen ja koulutukseen, verkostot ja suorat lahjat ja perinnöt vanhemmilta.
- Ei vain yksi erityisen tärkeä elinvaihe; varhaiskasvatuksella ja koulutuksen nivelvaiheilla on toki merkitystä.
- Myös vahvoja viitteitä, että pienemmät tuloerot liittyvät suurempaan ylisukupolvisen liikkuvuuteen.
- Suomessa näkyy maakuntatasolla.
- Lisäksi maakunnan matala työttömyysaste, ja (ansiotuloissa mitattuna) laaja keskiluokka edesauttavat, kuinka korkealle pienituloisten perheiden lapset yltävät.

Maczulskij & Kauhanen: Työmarkkinoiden polarisaatio ja työvoiman liikkuvuus – mihin rutiininomaista työtä tekevät työntekijät päätyvät ja onko alueellisella liikkuvuudella merkitystä?

Maczulskij, T. & Kauhanen, M. (2017), Where do workers from declining routine jobs go and does migration matter? Labour Institute for Economic Research Working Papers 314.

Mitä tutkimme?

- Tutkimus selvittää tilastollisten mallien avulla työmarkkinoiden rakennemuutosta ja sitä mihin supistuvissa ammateissa työskentelevät työntekijät päätyvät. Tutkimme myös mikä merkitys alueellisella liikkuvuudella on tuloksille.
- o Aiempi tutkimus on laajalti havainnut työllisyyden kasvun polarisaatiokehitystä monissa maissa: työllisyys on kasvanut korkeaa osaamista vaativissa ja korkeapalkkaisissa ammateissa sekä vähemmän osaamista vaativissa, matalapalkkaisissa tehtävissä; sen sijaan keskipalkkaisten rutiininomaisten ammattien työllisyysosuus on laskenut (ns. rutinisaatiohypoteesi).
- Esim. Autor, Levy and Murnane 2003, Goos et al. 2008 & 2014, Autor & Dorn 2013, Autor 2014; Suomea koskien esim. Asplund et al. 2011, Maliranta 2013, Böckerman et al. 2014, Kerr et al. 2016, Mazcluskij & Kauhanen 2016
- Työmarkkinoiden polarisaation vaikutuksista yksilöille tiedetään vielä melko vähän.
- Yksilöiden ja koko yhteiskunnan kannalta ei ole yhdentekevää, mihin supistuvista ammateista siirrytään.

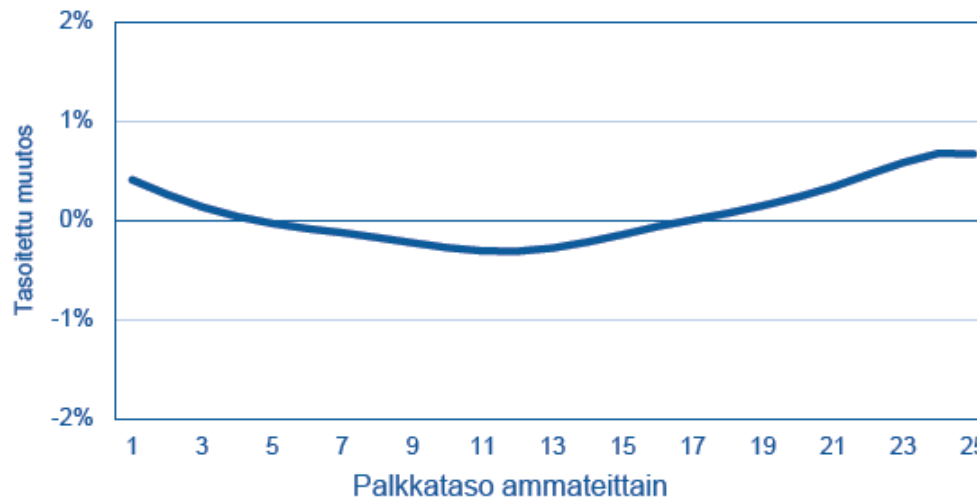
Aineisto

- Tilastokeskuksen yhdistetty työntekijä-yritysaineisto FLEED, joka kattaa Suomen työikäisen väestön.
- Analyysissa tarkastellaan henkilöitä, jotka vuonna 1995 työskentelivät jossakin supistuvassa ammatissa. Näitä henkilöitä seurataan aina vuoteen 2009 asti.
- Julkinen sektori on analyysissa mukana.
- Muuttoliiketarkastelu toteutetaan maakuntatasolla (NUTS 3-taso).

Työllisyyden rakennemuutos Suomessa

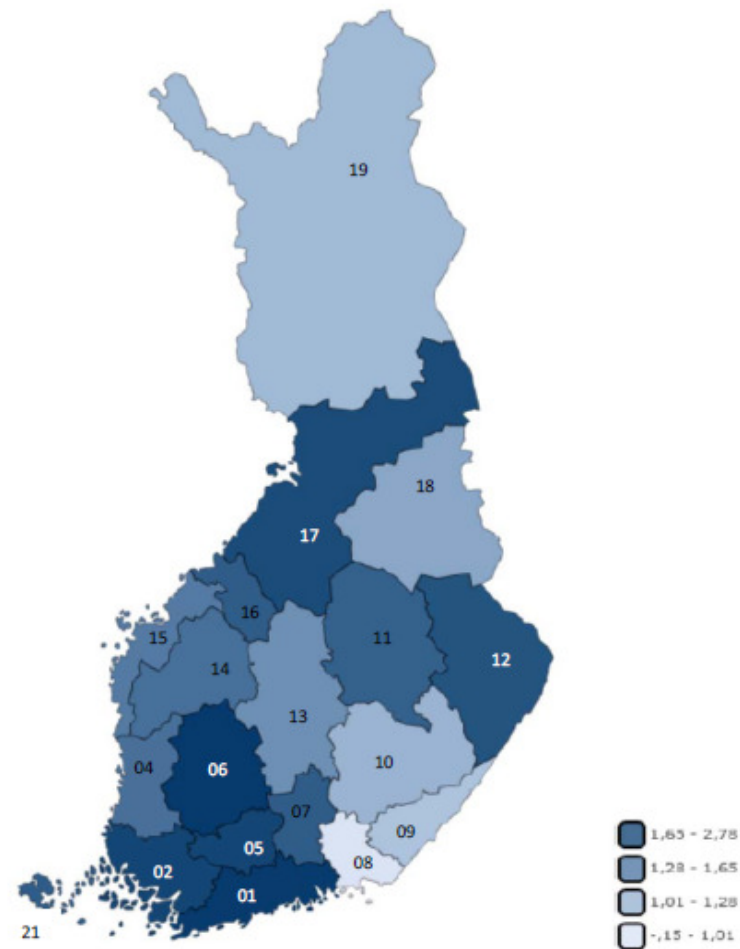
- Keskipalkkaisten ammattien työllisyysosuus on pienentynyt samalla kun korkea- ja matalapalkkaisten ammattien työllisyysosuudet ovat kasvaneet (Kuvio alla).
- Aiemman kv. tutkimuksen mukaan keskeisimmät muutokseen vaikuttaneet tekijät: rutiininomaisia työtehtäviä syrjäyttävä teknologinen kehitys ja ulkoistaminen ulkomaille (Goos, Manning & Salomons 2014).

Kuvio 1. Tasoitettu työmarkkinarakenteen muutos vuoden 1995 palkkatason mukaan tarkasteltuna (1995 vs. 2009)

Työmarkkinoiden polarisoituminen alueittain

- 4 aluetta - Uusimaa, Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi – polarisoituneita tilastollisesti merkitsevästi
- Näistä Uusimaa, Kanta-Häme, Pirkanmaa ovat tyypillisiä teollistuneita ja vientivetoisia maakuntia (osuus Suomen viennistä noin 50 %)

Mihin supistuvista ammasteista liikutaan?

- Analyyseja varten supistuvat ammatit (2-numerotaso) jaetaan rutiininomaisiin ja kognitiivista ajattelua vaativiin ammatteihin (kuten toimistotyöntekijät) sekä rutiininomaisiin ja fyysistä työtä vaativiin ammatteihin (kuten valmistus- ja prosessityöntekijät)
- Rutiininomaisille tehtäville on ominaista samojen tehtävien runsas toistaminen ja ne on helpompi ohjelmoida tietokoneen tai tietokoneohjatun laitteen tekemäksi ja ovat siten helpommin korvattavissa tietokoneilla. Tällaisia rutiininomaisia tehtäviä paljon keskipalkkaisissa ammateissa.
- Seurataan vuonna 1995 supistuvassa RK (rutiininomainen ja kognitiivinen) tai RF (rutiininomainen ja fyysinen) ammateissa työskenteleviä henkilöitä vuoteen 2009 asti ja heidän liikkuvuuttaan työmarkkinoilla.
- Tutkitaan onko alueellisella liikkuvuudella merkitystä tuleville.

Mihin supistuvista ammateista liikutaan?...

- Vaihtoehtoiset työmarkkinatilat:
 - (i) pysyy supistuvassa rutiiniammatissa
 - (ii) siirtyy toiseen ammattiin (matalapalkkainen, keskipalkkainen tai korkeapalkkainen)
 - (iii) yrittäjäksi
 - (iv) työttömyyteen
 - (v) työmarkkinoiden ulkopuolelle

Tulokset 1: Rutiiniammateissa työskentelevät vaihtavat ammattia useammin kuin ei-rutiiniammateissa työskentelevät

Logit estimates (marginal effects) of occupational change

	Occupational change
Non-routine manual	-0.049*** (0.0010)
Routine	0.031 *** (0.0010)
Intermediate non-routine cognitive	-0.007 *** (0.0009)
Higher non-routine cognitive	(Ref.)
Time	0.086 *** (0.0006)
Other controls	Yes
Number of obs.	3,900,603

Notes: Other controls include skill level, change in unemployment rate, age, female dummy, public sector dummy, marital status, having children, native language, home ownership, education level, field of study and industry. *** is statistically significant at least at the 1% significance level

Tulokset 2: RK- ja RF-työntekijöiden liikkuvuus

- RK-ammattien työntekijöillä on paremmat mahdollisuudet työllistyä uudelleen ja nousta korkeampipalkkaisein ammatteihin RF-työntekijöihin verrattuna.
- RF-työtä tekevillä on myös suurempi todennäköisyys siirtyä matalapalkka-aloille tai päätyä työttömäksi tai siirtyä työvoiman ulkopuolelle tai pysyä rutiiniammatissa
- Naisilla on suurempi todennäköisyys tippua matalapalkka-alalle ja pienempi todennäköisyys päätyä yrittäjäksi tai nousta korkeampipalkkaisein ei-rutiinitehtäviin miehiin verrattuna.

Tulokset 3 – Onko alueellisella liikkuvuudella merkitystä tulemille?

- Työmarkkina-alueella (maakunnalla) ja alueellisella liikkuvuudella on merkitystä.
- Supistuvissa ammateissa työskentelevien todennäköisyys pysyä samassa ammatissa pienempi, jos henkilö on muuttanut toiselle alueelle.
- Alueellinen muuttoliike polarisoituneille, teollistuneille työmarkkina-alueille vähentää työttömyyden ja muun ei-työllisyyden todennäköisyyttä selvästi sekä RK- että RF-työntekijöille ja tuottaa paremmat työmarkkinatulemat kuin muutto muille alueille.

Politiikkajohtopäätöksiä

- Julkisen politiikan merkitys: koulutus ja muut aktiivisen työvoimapolitiikan toimet työllisyysmahdollisuuksien parantamiseksi.
- Liian kapea-alaisen osaamisen sijaan koulutuspolitiikassa tulisi painottaa laaja-alaista osaamista, mikä mahdollistaisi liikkuvuuden eri toimialojen välillä.
- Teknologinen kehitys muuttaa työn sisältöjä kaikissa ammateissa
→ jatkuva osaamisen päivittäminen ja kehittäminen – haaste koulutusinstituutioille, työnantajille, yksilöille?
- Myös alueelliseen liikkuvuuteen tulisi kohdistaa tukitoimia esimerkiksi asuntopolitiikalla.

KIITOS!

merja.kauhanen@labour.fi

WIP-konsortio

@WIPconsortium

<http://www.stn-wip.fi>

